

STORA ROVDJUR 2023

SVA:s rapport 96/2024



STATENS
VETERINÄRMEDICINSKA
ANSTALT

EN HÄLSA: FRISKA DJUR, TRYGGA MÄNNISKOR, HÅLLBAR FRAMTID

SVA är en myndighet med det övergripande uppdraget att främja djurs och människors hälsa, samt att verka för en god djurhållning och miljö. Genom friska djur, god djurhållning och hållbar miljö främjas människors hälsa och friska ekosystem. Detta samband definieras med det internationella begreppet ”One health”, vilket betyder ”En hälsa”. Att arbeta utifrån detta holistiska perspektiv där jordens alla arter och livsmiljöer hanteras som sammanlänkade är inte nytt, men har blivit alltmer aktuellt i takt med att förändringar i interaktioner mellan människor, djur, växter och livsmiljöer sker allt snabbare.

Människan ökar i antal och utbredning och fler människor och djur kommer i kontakt med varandra. Denna kontakt kan vara mycket positiv i flera olika aspekter, men mer kontakt innebär också fler tillfällen för sjukdomar att spridas mellan djur och människor. Klimatförändringar, förlust av biologisk mångfald och omfattande förändrad markanvändning skapar nya förhållanden som ger möjligheter för sjukdomar att spridas. Det moderna samhällets möjlighet till snabb förflyttning av människor, djur och produkter bidrar också till att sjukdomar kan spridas både snabbt och långt.

SVA jobbar med hälsoövervakning av vilda och tama djur, forskning och metodutveckling. På så vis kan vi se trender, förebygga sjukdomsutbrott, verka för friska djur och bidra till en hållbar framtid.

Författare: Emma Höök & Erik Ågren, Viltsektionen SVA

Foton: Pixabay och iStock.

Karta: Moa Engman, FoU, SVA

Citeras: Höök, E., Ågren, E., Stora Rovdjur 2023. Statens Veterinärmedicinska Anstalt, SVA, Uppsala. 2023 SVA Rapportserie 96 ISSN 1654–7098



Innehåll

Förord	1
Sammanfattning	2
Undersökningar på SVA	4
BJÖRN.....	6
JÄRV.....	8
LODJUR.....	10
VARG.....	12
Referenser.....	14

Förord

Hantering av kroppar och delar av kroppar från de fyra stora rovdjuren björn, järv, lodjur och varg ingår i SVA:s uppdrag från Naturvårdsverket (NV-03415-23). Denna årsrapport redovisar resultat från de aktiviteter som utförts inom detta uppdrag under 2023. Viltsektionen inom avdelningen för patologi och viltsjukdomar på SVA ansvarar för hantering och sammanställning av prover samt data från döda stora rovdjur. Rapporten har en sammanfattande del varefter resultat från respektive djurslag presenteras var för sig.

I rapporten finns information om specifika fynd som gjorts vid undersökning av de döda rovdjuren. Individerna refereras till i rapporten genom ID-nummer i förvaltande myndigheters rovdjursdatabas Rovbase, M-nummer, vilket består av "M" och därefter ett unikt sex-siffrigt löpnummer. Genom den allmänna ingången på webbplatsen www.rovbase.se kan den intresserade hitta publik information om rovdjuren som registrerats av länsstyrelser, SVA, Naturhistoriska riksmuseet m.fl.

Resultaten i rapporten hänvisar till djur och prover som inkommit till SVA under året – inte nödvändigtvis alla djur som dött under kalenderåret. Likaså fallvilt eller skelettdelar som hittas i naturen registreras under det år de inkom till SVA, och inte nödvändigtvis det år de dött.

Vid övervakning av naturlig dödlighet hos vilda djur räknar man med att ett antal döda djur aldrig återfinns. Därmed går det inte med exakthet att säga hur stor andel av hela populationer som dör av olika dödsorsaker. Med en likartad övervakning under flera år kan däremot variationer i dödligheten av specifika orsaker jämföras över tid. Alla siffror om dödlighet i denna rapport baseras således på de djur som återfunnits och skickats in till SVA för undersökning, och inte som en andel av hela populationen.

Uppsala 2024-01-31

Emma Höök, biolog, viltsektionen SVA
Erik Ågren, sektionschef, viltsektionen SVA

Sammanfattning

DE FYRA STORA ROVDJUREN 2023

Under 2023 registrerade SVA 1165 hela kroppar eller delar av stora rovdjur.

Brunbjörn (*Ursus arctos*)

Totalt inkom 767 hela kroppar eller delar av björnar till SVA 2023. Majoriteten inkom från förvaltningsrelaterade åtgärder, dvs. licensjakt och skyddsjakt. Tre fälldes i nödsituationer. Femton björnar förolyckades i trafik. Av övriga fallviltfall var fyra björnar dödade av rovdjur. En björnunge hade drunknat och fem björnar inkom som rättsmedicinska ärenden, med sekretess. Under obduktionerna hittades en del fall av äldre eller färska naturligt uppkomna skador. Enstaka andra fynd och en del bifynd, såsom missbildningar, parasiter och anmärkningar på tandhälsan gjordes. Utifrån undersökningarna bedöms björnstammen ha ett gott hälsoläge.

Järv (*Gulo gulo*)

Totalt inkom 36 järvar under året, varav nio från skyddsjakt och 22 från licensjakt (varav 15 järvar fälldes under licensjakt 2022, men inkom till SVA 2023). Ett djur hade förolyckats i vägtrafik och en avlivades på grund av att den fastnat i en mårdfälla. Måttligt tandslitage, några saknade samt fakturerade framtänder noterades hos en järv, som dock var i medelgott hull med normalt utvecklad muskulatur. Tre järvar inkom som rättsmedicinska ärenden, med sekretess. Antalet inkomna järvar är per år lågt, men över tid erhålls en bild av hälsoläget hos populationen. Baserat på de djur som undersökts vid SVA får järvar anses ha ett bra hälsoläge. De flesta år påträffas inga fynd av allvarliga sjukdomar.

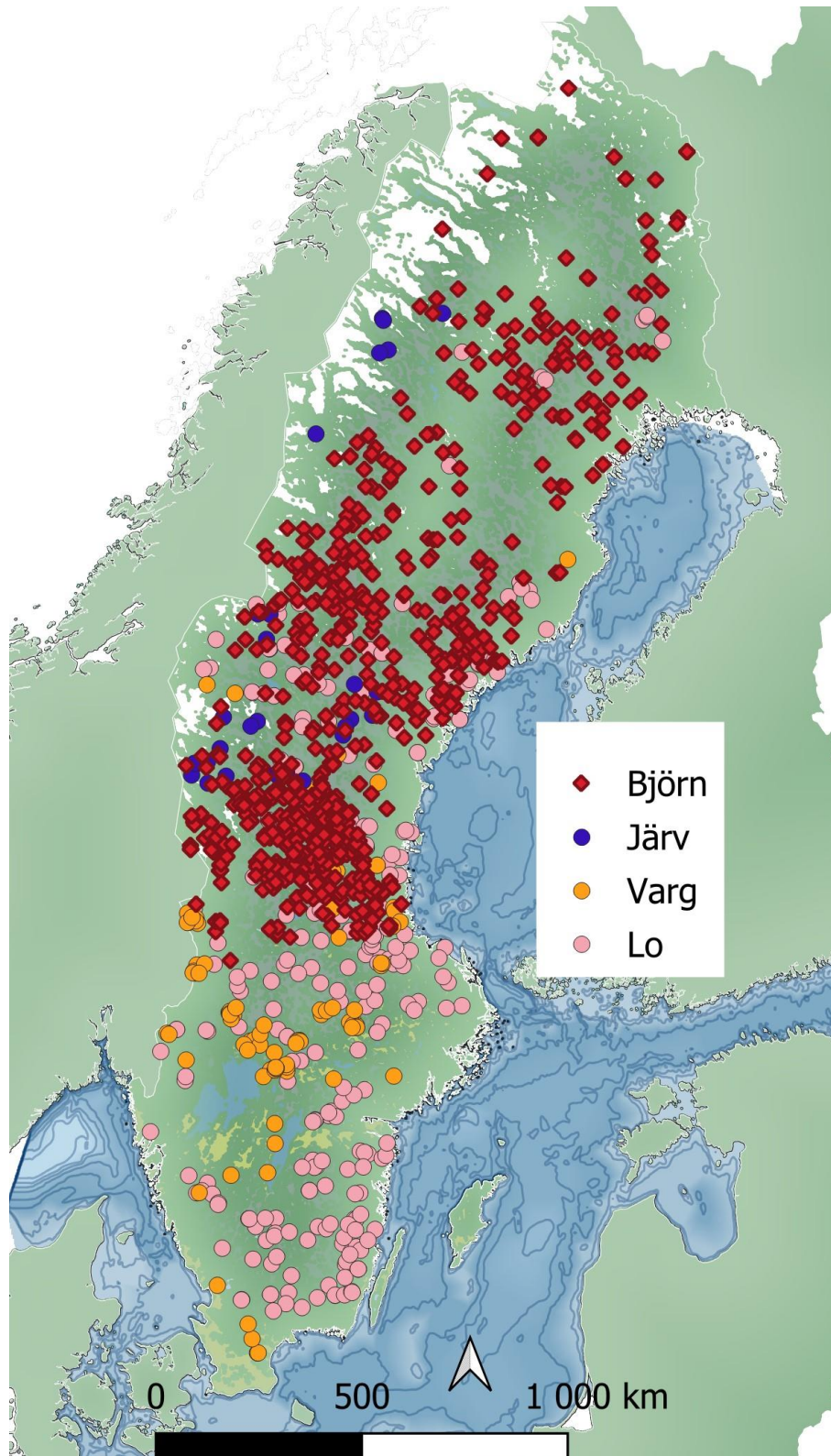
Lodjur (*Lynx lynx*)

Totalt inkom 271 lodjur under året, där 182 var fällda under licensjakt och 25 under skyddsjakt. Hos fallvilt var liksom tidigare år trafikolycka den vanligaste dödsorsaken. Några bifynd noterades vid obduktionerna. Två lodjur hade två extra binjuror och två hanar var ensidigt kryptorkida. Fyra lodjur hade rävsckabb, varav två hade svultit ihjäl. Rävsckabb är den vanligaste förekommande allvarliga smittsamma sjukdomen i denna population. I övrigt anses hälsan hos lodjurspopulationen vara god.

Varg (*Canis lupus*)

Totalt inkom 91 vargar till SVA, varav majoriteten hade avlivats under licensjakt eller skyddsjakt. Hos fallvilt hade tre vargar dött i trafikolyckor. Obduktionsfynd var bland annat äldre avläkta skador på revben, överarmsben och tassar. Tre hanar var kryptorkida. Enstaka djur hade bett- eller tandfel av mindre betydelse. Dvärgbandmask har inte påvisats hos någon av de provtagna vargarna. Utifrån undersökta djur anses vargpopulationen ändå ha ett gott hälsoläge.

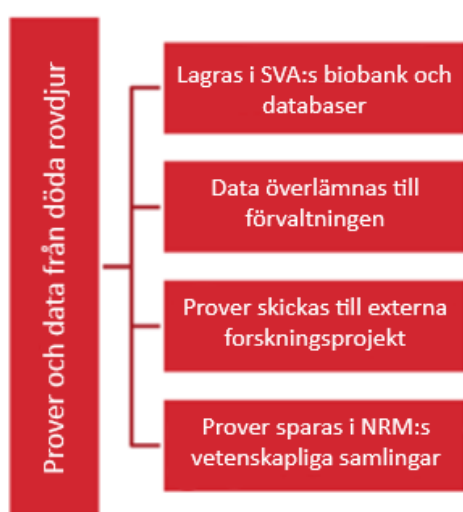
Inkomna stora rovdjur under 2023



Karta 1. Karta över var de undersökta stora rovdjuren påträffats under 2023. Koordinater hämtade från Rovbase.

Undersökningar på SVA

Genom att ta prover och samla data för döda rovdjur kan övervakning av dödsorsaker och sjukdomsförekomst ske. Flera prover och data är också viktiga för rovdjursförvaltningen. Insamlat material och data används också för pågående och framtida forskning inom olika ämnesområden, samt förs in i nationella vetenskapliga zoologiska samlingar.



Rutiner för provtagning och datainsamlande är till viss del likformade för samtliga rovdjursarter, medan vissa moment skiljer sig åt. Nedan beskrivs den övergripande ramen för SVA:s övervakning och insamling.

FASTSTÄLLANDE AV DÖDSORSAK

Fallvilt, utom trafik

Rovdjur som dör en s.k. ”naturlig död” – så kallat fallvilt - ger information om naturliga dödsorsaker inom populationen. Dessa inkluderar exempelvis smittsamma eller spontant uppkomna sjukdomar, utmärgling, olyckor och predation. Eftersom en del av fallviltet aldrig återfinns går det inte med exakthet säga hur stor andel av hela populationer som dör av de olika dödsorsakerna. Däremot gör

en kontinuerlig och likartad övervakning, som löper över flera år, det möjligt att se variationer i dödligheten av specifika orsaker.

Ibland går det inte att fastställa en dödsorsak. Speciellt vanligt är det om djuret är för ruttet eller enbart kroppsdel inkommit. Även om dödsorsaken förblir okänd, bidrar det inskickade djuret eller djurdelen ändå ofta med material som är viktigt för sjukdomsövervakning, forskning och förvaltning.

Licensjakt, skydds jakt och trafikolycka

Djur som avlivas till följd av förvaltningsbeslut eller dör till följd av annan direkt mänsklig påverkan, såsom trafikolyckor, är lika viktiga att undersöka då de vanligtvis representerar djur som förväntas vara friska och i god kondition. Obduktionerna bidrar till kunskap om normalvariationen hos den vilda populationen, och förändringar kan därför visa på skiften i miljö och hälsa. De bidrar också med viktigt provmaterial och data till rovdjursförvaltning samt forskning.

BIFYND

Vid obduktion noteras förutom dödsorsak även förändringar och bifynd som inte är del av dödsorsaken. Detta kan vara mindre missbildningar, färska eller äldre skador, sjukliga förändringar, parasiter eller andra fynd. Vid licensjakt på björn inkommer endast vävnadsprover, och alla sjukliga förändringar kan därför inte upptäckas. Länsstyrelsens besiktningsperson dokumenterar dock uppenbara synliga sjukliga avvikelser.

PROVTAGNING

För samtliga djur som inkommer till SVA tas en rad olika vävnadsprover när det är möjligt och relevant; mjälte, lever, njure, lunga, muskel, tarm, blod, urin, hud, fett och tand. Det förekommer också att andra prover tas för vissa av arterna. Prover lagras i SVA:s biobankfrysar för fortsatta studier eller framtida forskning, och vissa skickas till pågående forskningsprojekt och till Naturhistoriska riksmuseet. Vissa prover

används för att förse rovdjursförvaltningen med data. Till exempel skickas muskeltvävnad för att med DNA-analys identifiera individer genetiskt, och tänder skickas för att åldersbestämma djuren.

Vid licensjakt (samt i vissa fall vid skyddsjakt från och med år 2021) på björn inkommer inte djuret som helkropp utan endast vävnadsprover och eventuella sjukliga förändringar på dessa individer kan därför inte alltid upptäckas. Proverna tas av länsstyrelsens besiktningsperson och skickas in till SVA. Vilka prover som tas vid licensjakt kan variera. Under 2023 reviderades provtagningsförfarandet ytterligare. En förvaltningsprovtagning genomfördes på samtliga björnar och en utökad provtagning genomfördes på var femte björnhona över 70 kg (dvs. vuxen).

ÅLDERSBEDÖMNING

Vid obduktion bedöms rovdjuren som årsunge, fjolårsunge eller vuxen genom kroppstorlek, könsorgan, tanduppsättning, tillväxtzoner i skelettet, och förekomst av bräss (tymus) intill hjärtat (brässen tillbakabildas vid könsmognad).

Ålder - i antal levnadsår - kan inte bestämmas vid obduktion. En tandrot från varje rovdjur som bedömts som vuxen skickas därför till Matson's Laboratory i USA, ett laboratorium specialiserat på åldersbestämningar av vilda djur. Genom att räkna antalet årsringar i tandrotens cementlager ses hur många vintrar djuret levt, då cementen bildas i tätare densitet under vintern. Resultaten används i förvaltning och forskning.

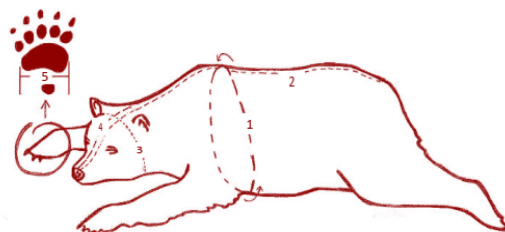
REPRODUKTION

Livmoder, äggstockar, testiklar och sädesledare används för studier kring artens reproduktion

men också för kartläggning av individens reproduktionshistorik. En honas senaste reproduktion kan ses som mörka ärr i livmodern. På testiklar med sädesledare kan studier kring förekomst och uppkomst av cystor på sädesledare genomföras. Testiklarnas storlek och missbildningar såsom kryptorkism är också viktigt att notera. Olika storlekar på testiklar, eller underutvecklade testiklar samt kryptorkism kan vara tecken på störningar i reproduktion.

MÅTT

Alla djur mäts och vägs. Måtten gör det möjligt att följa hur det jaktliga uttaget ur rovdjursstammarna sker och säger något om stammens kvalitet. Mått och vikt är också grunduppgifter som ofta behövs i forskning kring djuren, t. ex. kan det vara viktigt att veta djurets kondition och då är måtten i förhållande till vikten relevanta. Mått används också för att beskriva arten i nationella zoologiska samlingar, samt är en parameter som kan användas för att åldersbestämma djuret.



POLISUTREDNING

Årligen inkommer ett mindre antal djur eller djurdelar som del i rättsliga utredningar, där misstanke om brott föreligger. Pågående förundersökningar är sekretessbelagda.



BJÖRN

SAMMANFATTNING

Under 2023 skickades det in hela kroppar eller delar av sammanlagt 767 björnar till SVA. Majoriteten av dessa kom från licensjakten (84%) och skydds jakt (12%). Andra dödsorsaker var trafikolyckor (2%) och tre björnar avlivades i nöd (<0,5%). Fyra övriga fallviltfall var dödade av rovdjur. Två av dessa var björndödade ungdjur och för resterande två kunde det orsakande rovdjuret inte fastställas. Fem björnar inkom som sekretessbelagda fall. Hälsoläget i björnpopulationen baserat på undersökningarna av björnar i helkropp, anses vara gott. Nedan följer information om björnarna under respektive dödsorsak och de obduktionsfynd som gjorts.

FÖRVALTNINGSBESLUT

Licensjakt

Totalt fälldes/avräknades 648 björnar under årets licensjakt. Av de 648 björnarna var fem påskjutna och enbart avräknade tilldelningen. SVA fick prover från övriga 643 fällda björnar.

Från licensjakten för björn skickas endast vävnadsprover, alltså inte hela kroppar, till SVA för analys. Proverna tas av länsstyrelsernas besiktningspersonal, som även noterar eventuella övriga fynd på djuret. Årets besiktningsförfarande reviderades ytterligare i jämförelse med föregående år. Samtliga fällda björnar omfattades av en förvaltningsprovtagning. En utökad provtagning genomfördes på var femte björnhona över 70 kg (dvs. vuxen) samt märkta inom Skandinaviska björnprojektet.

Vid en förvaltningsprovtagning tas olika kroppsmått, vikt, en tand för åldersbestämning, muskelprov för DNA-analys samt en hudremsa som referensprov. Vid en utökad provtagning så utförs allt detta men även ett antal andra prover tas ut – såsom hår, muskel, blod, livmoder och äggstockar.

Fynd av hud- och tarmparasiter, skador samt eventuell vätska i spenar noteras också, liksom innehållet i magsäcken.

Mer detaljer om björnar fällda under licensjakten finns i rapporten "Licensjakt på björn 2023" på SVA:s webbplats.

Skydds jakt

Totalt inkom 92 björnar, som helkropp eller som provmaterial, från skydds jakt. Av dessa fälldes 68 björnar i Norrbottens län, 14 i Jämtlands län, sju i Västerbottens län, två i Västernorrlands län och en i Gävleborgs län.

Nöd

Under året inkom tre björnar till SVA efter att de fällts i självförsvar (nöd).

FALLVILT

Trafikolyckor

Femton björnar dog i trafik, merparten av tåg.

Naturliga och andra dödsorsaker

Två ungdjur hade dödat av annan björn. På två andra rovdjursdödade björnar kunde inte det

orsakande rovdjurets art säkert fastställas. En björnunge konstaterades ha drunknat.

OBDUKTIONSFYND

Färska och äldre skador

Totalt 11 björnar som fällts under licensjakten dokumenterades ha äldre skador (ej skottskada). Dessa skador var i huvudsak från yttre våld (traumatiska skador), såsom bett och rivsår, sannolikt från sammandrabbningar med andra björnar. Exempelvis var en björn (M530542) blind på ena ögat samt hade ärr på huvud och öra.

Missbildning

Hos 14 björnhanar som fälldes under licensjakten noterades vid besiktning att en eller bägge testiklar inte hittats i pungen, vilket kan vara tecken på kryptorkism (när testikel inte har vandrat ner till pungen normalt), eller att testikel inte hittats vid provtagning av urtagna kroppar. En vuxen hona (M530999) från Strömsund, Jämtlands län, hade sex tår på vänster baktass men fem tår på övriga tassar. Denna form av missbildning har inte påvisats tidigare hos björn.

Tandhälsa

Totalt hade tre björnar anmärkningar på tänder. Skador och förslitningar på tänderna uppkommer ofta med åldern.

Parasiter

Tarmparasiter finns hos björn i vissa geografiska områden. I mindre mängder orsakar de normalt inte sjukdom eller skada. Spolmasken *Baylisacaris transfuga* är en rundmask (nematod) som endast har brunbjörn som huvudvärd. Bandmaskar hos björnar är en plattmask (cestod), som till skillnad från spolmasken har en mellanvärd i sin livscykel.

Under året noterades tarmparasiter hos 22 individer, främst spolmask men bandmask noterades hos fyra individer.

Trikinanalys av björnslaktkroppar görs av jägare som ska äta eller sälja björnkött.

KÖNSFÖRDELNING, STORLEK OCH ÅLDER

Av de undersökta björnarna var 404 (53%) honor och 355 (46%) hanar. Resterande individer saknade antingen dokumentation om kön eller att det var endast del av kropp som funnits och skickats in.

Vikter hos björnar kan variera mycket. Den minsta björnen vägdd på SVA var en unge som vägde 1,9 kg (M530838). Den största var en vuxen hane (M531029) som vägde 268,5 kg. Medelvikten för vuxna björnar var 118,9 kg.

Vid undersökning av helkroppar (licensbjörnar ej inkluderade) bedömdes 57 björnar som vuxna och 56 som ungdjur eller årsungar.



JÄRV

SAMMANFATTNING

De stora rovdjur som SVA får in minst antal av årligen är järv. Under 2023 inkom 36 järvar, de flesta som helkropp. Sju fälldes i skydds jakt, en dog i trafikolycka och en avlivades på grund av att den fastnat i en mårdfälla. Tre järvar inkom som rättsmedicinska ärenden, med sekretess. Hälsan hos de obducerade järvarna var god. Den svenska järvpopulationens hälsostatus är över lag god.

FÖRVALTNINGSBESLUT

Licensjakt

Totalt fälldes sju järvar under licensjakten 2023. Beslut om licensjakt fattades av länsstyrelsen i Jämtland. Vid licensjakt får jägaren behålla järvskinnet, och därför skickas flådda hela kroppar till SVA för obduktion. Under licensjakten 2022 (dessa järvar ankom och registrerades på SVA först under år 2023 och redovisas därför i denna rapport) fälldes 15 järvar. Se rapporten ”Licensjakt på järv 2022” som hittas på SVA:s webbplats för detaljer kring de undersökta järvarna.

Skydds jakt

Sju järvar fälldes under skydds jakt 2023. Två fälldes i Jämtlands län och fem i Norrbottens län.

FALLVILT

Trafikolyckor

En järv hade dött av biltrafik, en vuxen hona (M530037) från Västerbottens län. Sedan 2009 är det som mest två järvar per år som varit trafikdödade.

OBDUKTIONSFYND

Äldre skador

En vuxen hane (M529093) från Bergs kommun, fälld under licensjakt 2022, dock inkommen till SVA 2023, hade en äldre avläkt skada på höger bakben. Tassen saknades helt.

Tandhälsa

Järven (M529203) som fällt under skydds jakt visade sig sakna den tredje framtanden i underkäken på vänster sida och hade en fraktur, dock färsk, på tredje framtanden i överkäken på vänster sida. Tanderna uppvisade även generellt måttlig förslitning. Järvhonan var ändock i medelgott hull med normalt utvecklad muskulatur.

Parasiter

Järvar brukar vanligen inte bära på parasiter i samma omfattning som de andra stora rovdjuren. Under 2023 påvisades dock tarmparasiter hos tre järvar. Två från Ruvthen sijte (M529051 och M529106) hade sparsam förekomst av spol- och bandmask, och M529093 från Tossåsen hade enbart bandmask.

KÖNSFÖRDELNING, STORLEK OCH ÅLDER

Av de inkomna järvarna var 19 honor (53%), 11 var hanar (31%) och på resterande kunde kön inte bedömas eller att individen omfattades av sekretess. Den lättaste järven var en järvunge på från Jämtland på 700 g (M530012). Den tyngsta

var en hane (M529080) från Norrbotten på 19,6 kg. Medelvikten bland järvarna var 9,7 kg. Av de inkomna järvarna kategoriserades 28 som vuxna, en som årsunge/ungdjur, fyra individer gick inte att åldersbestämma och tre omfattas av sekretess.



LODJUR

SAMMANFATTNING

Under 2023 inkom det 271 lodjur till SVA, de flesta till följd av förvaltningsbeslut, såsom licensjakt (67%) och skyddsjakt (9%). Trafikolyckor var vanligt förekommande (18%), där vägtrafik var vanligare än spårbunden trafik. Andra dödsorsaker var råvskabb och utmärgling. Två lodjur hade två extra binjuror och två hanar var ensidigt kryptorkida. Hälsostatusen hos de inkomna lodjuren bedöms ändå vara generellt god.

FÖRVALTNINGSBESLUT

Licensjakt

Under licensjakten 2023 fälldes totalt 187 lodjur där 182 undersöktes på SVA. Beslut om licensjakt fattades av länsstyrelserna i Dalarna, Gävleborg, Jämtland, Jönköping, Kalmar, Kronoberg, Uppsala, Värmland, Västerbotten, Västernorrland, Västmanland, Västra Götaland, Örebro och Östergötland.

Vid licensjakt får jägaren behålla lodjursskinnet, och därför skickas flådda hela kroppar till SVA för obduktion. Vid tecken på skabb ska päls eller prov från päls skickas till SVA för analys. Vid skador på klor eller tassar dokumenteras detta av länsstyrelsens besiktningsperson. Se rapporten "Licensjakt på lodjur 2023" som hittas på SVA:s webbplats för detaljer kring de undersökta lodjuren.

Skyddsjakt

Totalt inkom 25 lodjur efter skyddsjakt under året, 11 från Jämtlands län, sju från Norrbottens län, fyra från Västerbottens län, två från Västernorrlands län och en från Dalarnas län.

FALLVILT

Trafikolyckor

Trafikolyckor är den vanligaste dödsorsaken efter jakt. Under 2023 registrerades 48 lodjur förolyckade i trafiken, 36 i vägtrafik och 12 i spårtrafik.

Naturliga och andra dödsorsaker

Sju obducerade lodjur hade svultit ihjäl, varav två till följd av skabbinfektion.

OBDUKTIONSFYND

Äldre skador

Några lodjur hade mindre, äldre skador. M529757 från Norrbotten hade en delad mjälte till följd av ett äldre trubbigt trauma. Lodjur M529570 saknade vänster bakben från knäleden, med avläkt amputationsyta.

Missbildningar

Två lodjur hade ena testikeln i ljumsken och bedömdes vara kryptorkida (M529482, M529554). Kryptorkism innebär att den ena eller bägge testiklar inte vandrat ner i pungen som förväntat. Två individer (M529461, M529415) hade varsin liten extra binjure som låg på bukfattet några centimeter från de ordinarie binjurarna

Tandhälsa

Lodjur M529336, fälld under skydds jakt, hade äldre frakturer på höger hörntand i underkäken och på vänster hörntand i underkäken. Tänderna var generellt något slitna och de mittersta framtänderna i underkäken saknades. Lodjur M529450 hade särskilt dålig tandstatus med två snedställda hörntänder, tandfrakturer samt tänder som saknades.

Parasiter

Lodjurens i särklass vanligaste parasiter är bandmask (cestoder) och spolmask (nematoder) i tarmkanalen. Lodjur får i sig bandmaskarna från bytesdjur som är mellanvärdar, bland annat smågnagare. Under 2023 hittades bandmask hos 81 lodjur och spolmask hos 27 individer. Av dessa djur bar ett antal individer på både band- och spolmask. Vid god födotillgång och frånvaro av andra sjukdomar bedöms tarmparasiterna ha en mycket liten inverkan på hälsan.

En annan ofta förekommande parasit som drabbar lodjur är rävsckabb (*Sarcoptes scabiei*). Skabbdjuret har, till skillnad från tarmparasiterna en tydlig negativ inverkan på hälsan och infektionen verkar ofta leda till svält och död. Fynd av hudskabb gjordes hos fyra lodjur.

Lodjur kan också ha örönskabb (*Otodectes cynotis*), vilket noterades hos 28 undersökta djur fällda under licensjakt och hos ett trafikdödat lodjur.

Andra fynd

Två honor (M529745 och M529986) var dräktiga med 3 foster som var ca 2 cm stora.

KÖNSFÖRDELNING, STORLEK OCH ÅLDER

Sammanlagt undersöktes 109 honor (40%) och 152 hanar (56%). Hos 10 lodjur gick kön inte att bedöma på grund av ofullständigt undersökningsmaterial.

Det lättaste inkomna lodjuret var en unge som vägde 1,3 kg, (M531052) som hittades död i Uppsala län. Ungen var dock kraftigt ankommen, vilket ha påverkat vikten. Det tyngsta lodjuret vägde 23,7 kg, en vuxen hane (M529920) som blev påkörd på E4:an i Västernorrlands län. De undersökta vuxna lodjuren hade en medelvikt på 16,0 kg.

När ålderskategorin av lodjur bedöms - förutom kriterierna på sid. 5 – noteras också om hanarna har fått små hudtaggar på penis, något som bildas i samband med könsnognad. Totalt var 188 lodjur fullvuxna och 79 var icke köns mogna eller årsungar. Hos fyra djur var åldern ej angiven eller bedömningsbar.



VARG

SAMMANFATTNING

Totalt har 91 vargar eller delar av vargar inkommit till SVA under 2023. De flesta inkom som följd av länsstyrelsens beslut om licensjakt (64%) och skyddsjakt (22%), där fem var från skyddsjakt på enskilda initiativ (Jaktförordningen 28§). Tre vargar förolyckades i trafiken. Fyra vargar inkom som sekretessbelagda fall.

Hälsoläget är överlag gott för de undersökta vargarna och de fynd som gjorts följer mönstret för vad som setts tidigare hos undersökta svenska vargar.

FÖRVALTNINGSBESLUT

Licensjakt

Totalt inkom 57 vargar från licensjakten 2023. Beslut om licensjakt fattades av länsstyrelserna i Gävleborgs, Dalarnas, Värmlands, Västmanlands och Örebros län.

Vid licensjakt besiktigas djuret när det fällt. Vid besiktningen tas en rad mått, vikt och en besiktningssblankett fylls i av länsstyrelsens besiktningssperson. När en varg fällt i licensjakt har jägaren möjlighet att behålla vargskinnen och därför skickas oftast flådda hela kroppar till SVA för obduktion. Vid tecken på skabb ska päls eller prov från päls skickas till SVA för analys. Se rapporten "Licensjakt på varg 2023" som hittas på SVA:s webbplats för detaljer kring de undersökta vargarna.

Skyddsjakt

Totalt inkom 20 vargar från skyddsjakt. Av dessa var sex från Gävleborg, fyra från Jämtland, tre från Västra Götaland, två från Dalarna, en från Skåne, en från Värmland, en

från Västerbotten, en från Västernorrland och en från Örebro.

Fem vargar avlivades under skyddsjakt på enskilda initiativ (JF 28§).

FALLVILT

Trafikolyckor

Tre vargar hade förolyckats i trafik, två av dem i vägbunden trafik och en på grund av tåg.

OBDUKTIONSFYND

Färska och äldre skador

Bortsett från skador från avlivning sågs inga andra färska skador på de vargar som inkommit under året. Äldre skador, såsom avläkta skelettskador, hittades hos sju vargar. Fyra var revbensskador, två var avläkta frakturer på tassar, och en avläkt fraktur på ett överarmsben. Ingen varg hade äldre skottskador.

Missbildningar

De medfödda defekter som drabbar vargar i Sverige är framför allt kryptorkism och bettfel. Under året var tre hanar kryptorkida. Kryptorkism innebär att ena eller båda testiklarna inte har vandrat ner till pungen som de ska, utan är kvar i buken eller ljumsken. Hur kryptorkism är relaterat till genetik hos den svenska vargpopulationen studeras närmare av forskare på SLU och SVA. Under året hade endast en varg ett lindrigt överbett. Bettfel kan vara av olika karaktär, exempelvis korsbett, underbett eller överbett.

Tandhälsa

Tandstatus hos vargarna var överlag god. Totalt 13 noteringar gjordes på tandhälsan. Vanligast

var lindrigt slitage, avsaknad av tand eller bruten tandspets.

Parasiter

Inga trikiner påvisades hos de vargar som analyserades.

Hundens och rävens dvärgbandmaskar (*E. granulosus s.l.* och *E. multilocularis*) påvisades inte hos någon undersökt varg. Rävskabb påvisades hos en varg under året.

Andra fynd

Hos en vuxen tik (M529779) påvisades artros i flera leder. I höftleder, vänster knäled och vänster hasled sågs förslitningar i ledbrösket. I vänster hasled sågs även tecken på inflammation omkring leden.

Hos en ung hane (M529747) påträffades en cystbildning i hypofysen, i hjärnan. Detta misstänks ha orsakat en hormonell störning då vargens päls hade ett avvikande utseende,

testiklarna var mycket små och muskulaturen var dåligt utvecklad.

KÖNSFÖRDELNING, STORLEK OCH ÅLDER

Könsfördelningen var 45 tikar (49%) 41 hanar (45%) och fyra individer vars kön ej anges på grund av sekretess.

Den lättaste vargen var en ung hane (M529148) som fälldes under licensjakten i Örebro län och vägde 16,5 kg. Den tyngsta vargen var en hane (M529325) på 57,5 kg som sköts under skydds jakt i Jämtlands län. Denna varg är den tyngsta som noterats sedan 70-talet. Medelvikten för vuxna vargar i helkropp var 31,7 kg.

Åldersfördelningen var 52 vuxna vargar, 34 årsungar och fem individer vars ålder ej var angivet på grund av sekretess.

Referenser

SVA:s databas SVALA.

Höök E., Ågren. E. O. Licensjakt på björn 2023. 2023. Statens Veterinärmedicinska Anstalt, SVA, Uppsala. SVA:s Rapportserie 91:2023

Höök E., Ågren. E. O. Licensjakt på lodjur 2023. 2023. Statens Veterinärmedicinska Anstalt, SVA, Uppsala. SVA:s Rapportserie 87:2023

Höök E., Ågren. E. O. Licensjakt på varg 2023. 2023. Statens Veterinärmedicinska Anstalt, SVA, Uppsala. SVA:s Rapportserie 84:2023

Höök E., Ågren. E. O. Licensjakt på järv 2022. 2023. Statens Veterinärmedicinska Anstalt, SVA, Uppsala. SVA:s Rapportserie 83:2023



besöksadress: ulls väg 2 B **adress.** 751 89 Uppsala **telefon.** +46 18 67 40 00
e-mail. sva@sva.se **webb.** www.sva.se